

I bogen "Utilstrækkelig" fremsætter Christian Hjortkjær det synspunkt, at vi har bevæget os fra et forbudssamfund til et påbudssamfund. Før var det regler, der var styrende, nu er det idealer. Dette har i udpræget grad påvirket de unge, der i stor udstrækning oplever at blive mødt med idealer, de ikke kan leve op til og derfor føler sig utilstrækkelige.

Google Moral og Indre Mission

Lad mig komme med et eksempel på den nye moral, som jeg selv kæmper med, og som jeg langt fra har overvundet.

Når jeg åbner *Google Kalender* på min smartphone, bliver jeg mødt af : "Få mest muligt ud af hver dag". Jeg tænkte ikke over det til at begynde med, og nu har Google faktisk fjernet det igen. Men prøv engang at overveje det: Hvad *betyder* det? At få mest muligt ud af hver dag. Mes muligt *hvad*? Det siger beskeden ikke noget om. Indholdet af dagen er ikke væsentligt, bare der er mest muligt i den.

Det næste og mere alvorlige problem er: Hvorfor i alverden fortæller *Google* mig det? Har Google overhovedet myndighed til at udtale sig om, hvad jeg skal med min dag? Der er noget på én gang tilsyneladende uskyldigt og så alligevel grænseløst irriterende ved den slags påbud, som møder os hele tiden. For det står bar der på skærmen, uden afsender, men med mig som modtager. Det er i den forstand rigtigt, at de tre klassiske autoriteter, kirken, staten og skolen, som oprindeligt udstak den offentlige moral, har mistet deres betydning i dag. Men det betyder ikke, at normerne er forsvundet. De har blot skiftet afsender.

I påbudssamfundet bilder vi os ind, at kirkens tid er forbi, og at vi hver især har vores egne, individuelle normer. Du er den eneste, der læser det budskab, der står på din skærm. Og så selvfølgelig de millioner og atter millioner af andre google-brugere. Hver enkelt af os bliver tiltalt som individer: Får *du* mest muligt ud af hver dag? Men en tiltale er også altid en dom. En tiltalt er en, der har begået en mulig forbrydelse. Og der er sådan, det er at åbne sin smartphone i dag. Der bliver fældet dom over, om du formår at leve op til påbuddet. Det er en slags moderne Indre Mission i din egen lomme. Det er selvfølgelig dig selv, der fælder dommen. Men et menneske med samvittighed er som regel sin egen værste dommer.

Og det bringer mig til det sidste, afgørende spørgsmål til påbuddet "Få mest muligt ud af hver dag": *Er det muligt?* Er det muligt at få mest muligt ud af hver dag?... I en vis principiel forstand er det selvfølgelig muligt, men i praksis er der noget psykisk undergravende i hele projektet. For hvornår kan jeg stoppe op og sige: "Nu har jeg vist fået *mest muligt* ud af den her dag"? Nej, ligesom Line¹ ikke kunne leve op til sætningen "hvis bedre er muligt, så er godt ikke godt nok", så kan jeg heller ikke få mest muligt ud af hver dag. For det er netop ikke en regel, men et ideal. Og et ideal kan ikke nås. Og det ved jeg, for jeg har to-tre år forsøgt at efterleve netop dette ideal, og jeg kan ud fra mit lille empiriske selvstudium meddele, at det ikke kan lade sig gøre. Men den afgørende, dyrt købte erfaring var: Jeg fik det betydeligt dårligere i forsøget på at gøre det.

¹ Line er en 12-tals-pige, der optræder tidligere i bogen.

Dommen faldt hver aften, når dagen gik på hæld, og jeg selv gik i seng. Så begyndte tankerne at vandre og utilstrækkeligheden af holde mig vågen.

Fra "Utilstrækkelig" af Christian Hjortkær, Forlaget Klim 2020